

Lunds Universitet
Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och Kommunikationsvetenskap
MKVA22: VT20
B-uppsats

Fifty Shades Frigjord?

En kvalitativ innehållsanalys av performativitet
i filmen "Fifty Shades Freed"

Författare: Hanna Melin & Sanna Persson
Handledare: Magnus Johansson
Examinator:

Abstrakt

Uppsatsen undersöker filmen "Fifty Shades Freed" utifrån Judith Butlers performativitetsbegrepp. Butler menar att genus och biologiskt kön inte kan separeras och hur vi ser på genus påverkar förväntningarna på det biologiska könet. Dessa normer fastställs genom att individer för ett visst genus agerar enligt vissa normer - vilket fastställer normerna för genuset. Vi vill undersöka vilka normer som ageras och fastställs i "Fifty Shades Freed" utifrån detta perspektiv. Undersökningen har utgått från karaktären Ana. Metoden för undersökningen var en kvalitativ innehållsanalys där vi undersökte framställandet av Ana i relation till andra karaktärer. Urvalet skedde genom att vi valde filmen "Fifty Shades Freed" då det funnits en debatt kring maktrelationen mellan Ana och Christian. Resultatet blev att Ana ofta agerar underlägsen Christian vilket kan ses som en norm för hennes kvinnliga genus. Christians makt över Ana är ett genomgående tema i filmen, vilket fastställs bland annat genom att han straffar henne när han anser att hon inte lyder honom. Anas kropp är en viktig symbol för hennes kvinnlighet, dock accepteras den enbart av Christian i de fall hon visar den för endast honom. Heteronormativiteten är också genomgående. De män som framställs i relation till Ana förväntas åtrå henne. Dessutom är allt som är icke-heterosexuellt utelämnat ur filmen, vilket befäster den samhälleliga heteronormativiteten.

Nyckelord: Genus, makt, performativitet, heteronormativitet, "Fifty Shades".

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Tidigare forskning & problematisering	4
1.3. Syfte och frågeställningar	5
2. Teori	5
2.1 Performativitet & heteronormativitet	6
2.2. Performativitet & makt	7
2.3. Genus i “Fifty Shades Freed”	8
2.4. Användandet av teorierna i analysen	8
3. Metod	9
3.1. Teoretiska utgångspunkter	9
3.2. Kvalitativ textanalys	9
3.3. Urval	10
3.4. Empiriinsamling & analys	11
3.5. Metodkritik	12
4. Analys	12
4.1. Underkastelse & motstånd	13
4.1.1. Underkastelse	13
4.1.1.1. Sexscener	13
4.1.1.2. Maktrelationen med Sawyer	14
4.1.2. Motstånd	15
4.1.2.1. Maktrelationen med Gia Matteo	15
4.1.2.2. Graviditetens maktrubbning	17
4.1.3. Sammanfattning	19
4.2. Belöning & straff	19
4.2.1 Sammanfattning	21
4.3. Kläder & nakenhet	22
4.3.1 Sammanfattning	24
5. Slutsats & diskussion	24
5.1 Slutsats	24
5.2. Diskussion	25
6. Litteraturlista	27

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Populärkultur lär oss hur vi uppfattar vår omvärld genom att den producerar och reproducerar den bild vi har om världen (Olivieri 2016, s. 1). Detta kan förklaras som att populärkulturen lär oss om t.ex. normer, värderingar, maktrelationer och dylikt, och således påverkar hur vi beter oss i den riktiga världen. Ett exempel på en maktrelation som populärkulturen lär oss att förstå är genus. Genus och populärkultur är därför starkt sammankopplade. Således är det viktigt att undersöka populärkultur i relation till genus eftersom populärkulturen har en såpass stor roll i hur vi ser på världen (ibid.). Genus framställs genom relationer - det vill säga kvinnlighet och manlighet framställs alltid i relation till varandra. Relationerna mellan kvinna och man produceras och reproduceras liksom genus konstant i samhället och benämns genusrelationer (Connell 2009, s. 102f). Även normerna kring genusrelationer är något vi i samhället ständigt anpassar oss efter (ibid.). Genusrelationer kännetecknas av att de består av en man och en kvinna. Genren romantiskt drama inom film har traditionellt porträtterat kärleksrelationer mellan en heterosexuell man och en heterosexuell kvinna (Todd 2013). Även om den senaste tiden medfört en ökning av homosexuella par inom romantiska drama finns fortfarande en heterosexuell norm i filmerna. Inom de heterosexuella relationerna mellan män och kvinnor i populärkulturen finns mönster som visar att männen ofta utövar en viss makt över kvinnorna (Langston 2017).

Uppsatsen kommer undersöka filmen "Fifty Shades Freed" som är den tredje filmen i trilogin "Fifty Shades". Filmerna kretsar kring den sexuella och romantiska relationen mellan företagsmogulen Christian Grey och litteraturstudenten Anastasia (Ana) Steele (Loofbourow, 2018). De två karaktärerna är genom filmen involverade i BDSM - där Ana är undergiven Christian (ibid.). Filmen har haft ett positivt och negativt mottagande. En central debatt kring "Fifty Shades"-trilogin handlar om Anas underlägsna position. Vissa menar att det faktum att Ana framställs som en njutande kvinna är en symbol för kvinnlig frigörelse (Wells-Dion, 2015). Många kritiker menar dock att relationen mellan Christian och Ana är ojämlig eftersom Christian porträtteras som överlägsen Ana (ibid.). En annan debattör påpekar att Christians kontroll över Ana inte bara utövas sexuellt, utan är också närvarande i deras vanliga relation (Wells-Dion, 2015). Hon menar att relationen således kan ses som våldsam - då våldet i deras BDSM-utövande spiller ut i deras vardagliga liv.

Eftersom "Fifty Shades Freed" varit mycket omtalad och omdebatterad kring den maktobalans som finns i relationen mellan Ana och Christian (Loofbourow 2018) ansåg vi att denna film var intressant att studera utifrån ett genus- och maktperspektiv.

1.2. Tidigare forskning & problematisering

Detta är en uppsats om genus i populärkultur. Dyer (1982, s. 97f) har tidigare skrivit om den symboliska utplåningen av kvinnor i media. Det innebär att kvinnor inte får ta plats i media och när de väl får representeras är de begränsade till rollen som fru, mamma, dotter, sexobjekt eller arbetandes i typiskt kvinnliga jobb (ibid.). Kvinnor framställs också ofta som dominerade av män (ibid.).

Traditionell genusforskning har fokuserat på en uppdelning mellan begreppen biologiskt kön, som är det kön vi föds med, och genus, som är det sociala och kulturella konstruerade könet (Ambjörnsson 2016, s. 69). Judith Butler är en forskare som kritiserat denna indelning. Hon menar istället att genus skapar förväntningar på vad ett kön är. De två begreppen kan således inte existera separat. Ett annat begrepp hon utvecklat är performativitet, där hon menar att individers upprepade handlingar är det som skapar genus (a.a., s. 84f).

Butlers idéer har inom forskning blivit applicerad på "Fifty Shades Freed". En av dessa studier är skriven av Harrison & Holm (2013). De har applicerat Butlers teorier om performativitet och den heterosexuella matrisen på "Fifty Shades"-trilogin. Harrison & Holm (2013, s. 558) menar att "Fifty Shades" är stark sammankopplat med binära oppositioner. Binära oppositioner betyder i detta fall att kvinnlighet och maskulinitet är motsatser till varandra. Det som är manligt är det som inte är kvinnligt och tvärtom. Ana ses som det goda, oskuldsfulla och sunda sinnet, medan Christian är det sexuellt avvikande, mörka och mentalt skadade (a.a., s. 559). Dessa binära oppositioner fastställer de stereotypa könsroller som Ana och Christian ges (ibid.). De menar även att trilogin har ett stort fokus på heteronormativitet och lägger mycket fokus på den heterosexuella relationen, både i termer av sex och kärlek (a.a., s. 261). Alla former av queer är även utelämnade ur diskursen i filmen (ibid.).

Vår uppsats tar en liknande ansats som Harrison & Holm. Vi utgår från att Christian agerar med kontroll över Ana, medan Ana agerar med icke-kontroll.

Men istället för att endast förklara de binära oppositionerna som finns i filmerna kommer vår studie genomföra en mer djupgående analys av en av de rollerna som ageras performativt i “Fifty Shades Freed”, samt koppla dessa ageranden till individens könsroll. Med detta vill vi undersöka vilka normer för genus som framställs i “Fifty Shades Freed”. Fokus kommer ligga på makt och icke-makt och hur dessa framställs inom genus.

1.3. Syfte & frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur genus ageras performativt i “Fifty Shades Freed”. För att möjliggöra en djupgående analys har vi valt att i vår studie endast fokusera på Anas rollkaraktär - samt hennes möten med olika karaktärer i filmen. Syftet med denna uppsats är således att genom en kvalitativ innehållsanalys undersöka vilka normer den kvinnliga karaktären Ana i “Fifty Shades Freed” agerar i enlighet med, samt visa vilka effekter detta får för framställandet av genus i filmen. Då populärkultur producerar och reproducerar individens verklighetsbild kommer vi genom att undersöka filmen även kunna få en förståelse för hur kvinnor förväntas agera i sin omvärld. Således ämnar vi undersöka hur kvinnor förväntas agera performativt enligt sitt genus. Detta är viktigt för att förstå vilka normer som styr hur en kvinna bör vara, samt förstå varför vissa kvinnor ses som förståeliga medan andra ses som avvikande.

Utifrån syftet har vi utformat två frågeställningar som kommer ligga till grund för undersökningen. I undersökningen vill vi svara på följande frågeställningar:

1. *Hur framställs Ana i relation till andra karaktärer i “Fifty Shades Freed”?*
2. *Hur framställs Anas könstillhörighet utifrån Butlers performativitetsbegrepp?*

2. Teori

Uppsatsen kommer att diskutera Judith Butlers teorier om genus i kontexten av den populärkulturella filmen “Fifty Shades Freed”. För att förklara hennes teorier har vi använt oss av hennes bok *Genustrubbel* (2007). Vi har även använt oss av Ambjörnssons bok *Vad är queer?* (2016) och Dahlbergs (2007) recension av Butlers bok *Genustrubbel* (2007). Vi fann att de var bra komplement till ursprungskällan då de ger tydliga förklaringar av Butlers teorier.

2.1. Performativitet & heteronormativitet

Som vi nämnt tidigare i problematiseringen har den traditionella indelningen inom genusforskning mellan biologiskt kön och genus blivit utsatt för kritik, då bland annat av forskaren Judith Butler, som menar att kön och genus inte kan existera separat (Ambjörnsson 2016, s. 69). Hon menar att genus är diskursivt och könet är etablerat som fördiskursivt (Butler 2007, s. 57). Butler menar att könet som fördiskursivt kommer med förväntningar på sig och att dessa då ses som biologiska "sanningar" (Butler 2007, s. 57). Detta betyder att genus är det som bestämmer vilka förväntningar som kommer med det biologiska könet. Precis som genus kommer det biologiska könet alltid komma med förväntningar och olika normer som måste följas för att kunna passa in i sociala sammanhang. Dessa normer är unika i olika situationer - det är alltså inte alltid samma normer som är kopplade till femininitet och maskulinitet, utan beroende på kontexten skiljer sig dessa normer åt (Ambjörnsson 2016, s. 83).

Vi kommer i vår analys använda begreppet genus i diskussionerna kring hur Ana performativt agerar enligt normerna som kvinna. Men vi kommer även ta hänsyn till Butlers kritik om att könet också är kulturellt konstruerat. Därmed kommer vi att diskutera förväntningarna som kommer med könet i diskussion kring hur moderskap och faderskap framställs i filmen.

Ett begrepp som Butlers forskning kretsar mycket kring är performativitet. Enligt detta begrepp fastställs identiteter av upprepade handlingar som är normativa eller icke-normativa (Ambjörnsson 2016, s. 84f). Upprepade handlingar skapar vår könstillhörighet och fastställer även de normer som finns för män respektive kvinnor (ibid.). Om en individ upprepar handlingar som ligger i linje med deras genus blir de en förståelig individ (Ambjörnsson 2016, s. 84f). Om handlingarna inte motsvarar de förväntningar som existerar med deras genus ses personen som avvikande (ibid.).

I analysen kommer vi att använda begreppen förståelig och avvikande för att beskriva när karaktärerna agerar enligt normerna för sitt genus och inte agerar enligt normerna för sitt genus.

Heteronormativitet är ett begrepp som används för att förklara heterosexualiteten som norm. Heterosexualiteten presenteras till oss som en naturlig sanning och allomfattande (Ambjörnsson 2016, s. 35). Men i själva verket är det enbart en norm upprätthållen av social organisering och som är kulturellt och historiskt skapad (ibid.).

Butler har i relation till heteronormativitet utvecklat begreppet den heterosexuella matrisen. I den heterosexuella matrisen finns två positioner, man och kvinna (a.a., s. 70f). Positionerna ställs i motsats till varandra som binära oppositioner som förväntas åtrå och ha sex med varandra (ibid.). Det betyder att kvinnlighet och maskulinitet är motsatser till varandra. Den heterosexuella matrisen fungerar som en kulturellt och historiskt specifik modell (Ambjörnsson 2016, s. 81f.). Det innebär att inför varje empirisk undersökning verkar olika variabler på just den särskilda platsen och gruppen av människor. Ett exempel på detta är hur den heterosexuella matrisen skiljer sig åt i västvärlden och bland Brasiliens prostituerade transvestiter. I västvärlden existerar ett fördiskursivt kön som därmed bestämmer vårt genus (ibid.). Är du född som biologisk kvinna blir ditt genus kvinna och är du född som biologisk man blir ditt genus man. Bland transvestiter i Brasilien konstrueras däremot ens genus beroende på ens roll i sexakten. Det har alltså inget att göra med om en individ har heterosexuellt eller samkönat sex - utan ens genus bestäms av huruvida du blir penetrerad eller inte. En som penetrerar är man och en som blir penetrerad är en icke-man (ibid.). Butler menar att en individ som avviker från den heterosexuella matrisen på den givna platsen och tiden ses som oförståelig (ibid.). Detta betyder att om en kvinna eller man inte deltar i platsens och tidens heterosexuella relationer ses de inte som förståeliga kvinnor eller män.

2.2. Performativitet & makt

Butlers teori om makt kommer även att diskuteras i analysen. Butler diskuterar makt i form av ett system av tvingad heterosexualitet (Butler 2007, s. 43; 86). Den tvingande heterosexualiteten bärs upp av genusnormer och förväntningar på hur man och kvinna performativt förväntas agera. Heteronormen liksom genusnormer upprätthålls genom upprepade handlingar (Butler 2007, s. 199).

Dahlberg (2007, s. 65) förklarar att Butler menar att detta inte är ett maktsystem vi kan ta oss ur, eftersom våra upprepade handlingar i linje med vår könstillhörighet och sexualitet är det som gör oss som människor förståeliga. För att visa på att olika typer av genus är och bör vara möjliga måste snarare upprepningarna förändras lite i taget. Detta menar Butler kommer leda till att de dominerande normerna för hur genus bör agera uppluckras (ibid.). Butler skriver även i *Genustrubbel* (2007, s. 199) att makt varken kan upphävas eller avfärdas, utan endast flyttas om.

Hon menar att för att rubba det nuvarande heterosexuella maktsystemet med tillhörande genusnormer bör fokus ligga på att omflytta makten successivt (ibid.).

2.3. Genus i “Fifty Shades Freed”

I vår analys kommer vi även att referera till den tidigare forskning som gjorts på “Fifty Shades”-trilogin. Harrison & Holm (2013, s. 558) har undersökt Christian och Ana och kommit fram till att de är ett exemplariskt exempel på binära oppositioner. Likt den heterosexuella modellen där man och kvinna ses som varandras motsats kommer vi även att använda begreppet binära oppositioner för att förtydliga framställningen av Christian och Ana.

2.4. Användandet av teorierna i analysen

Genom att undersöka Anas handlingar utifrån Butlers performativitetsbegrepp hjälpte det oss att finna mönster över hur hon agerar och de upprepade handlingar hon utför. Ana agerar utifrån sitt genus och sitt kön, och hon agerar på ett sätt i sin relation med Christian. Dessutom agerar hon även olika gentemot män och kvinnor.

Den heterosexuella matrisen hjälper oss förstå Anas agerande i olika relationer och skillnaden över hur hon agerar gentemot kvinnor och män. Butlers heterosexuella matris ger oss redskapet att analysera hur kvinnor respektive män förväntas agera i filmen eftersom de har en förväntan på sig att vara varandras motsats och åtrå varandra. Ana har denna förväntan på sig i sina relationer med män och agerar därmed på ett vis, men i sina relationer med kvinnor kan hon agera på ett annat sätt utan att uppfattas som avvikande.

Butlers maktgrepp hjälpte oss undersöka maktfördelningen mellan karaktärer i filmen. Utifrån Butler förstås det att Ana måste agera enligt sina normer för att göra sig förståelig, eftersom det är så vi människor fungerar (Dahlberg 2007, s. 65).

Men i de scener hon avviker från sin könstillhörighet som kvinna och performativt agerar annorlunda sker en förflyttning av makten. Samtidigt som Ana tar eller får mer makt, förlorar motparten en del av sin.

3. Metod

3.1. Teoretiska utgångspunkter

Den kunskapsuppfattning som utgör utgångspunkten för undersökningen är tolkningsperspektivet (Bryman 2018, s. 25f). Tolkingsperspektivet ser kunskap som subjektiv och beroende av den tolkning av världen som görs av individer (ibid.). Eftersom vi valt att utgå från denna utgångspunkt är det lämpligt att formulera att vår frågeställning vill undersöka framställningen av genus eftersom denna framställning är beroende av hur filmen och personerna tolkar världen. På så sätt kan studien av filmen ge oss en förståelse för världen, vilket vi ämnar göra enligt vårt syfte. Eftersom det som produceras inom populärkulturen styrs av världsbilden i samhället är filmen en produkt av de tolkningar som existerar i omvärlden.

3.2. Kvalitativ textanalys

Det finns två vanliga ansatser som används inom forskning - kvalitativ och kvantitativ ansats (Bryman 2016, s. 408). Denna undersökning har utformats med en kvalitativ ansats. Bryman beskriver att kvalitativa studier är av mer tolkande art, jämfört med kvantitativa studier som ämnar hitta en objektiv sanning. Kvalitativa studier tenderar även att lägga mer fokus på ord medan kvantitativa studier fokuserar på kvantifiering av det empiriska materialet. Eftersom vår frågeställning vill svara på hur Ana framställs i "Fifty Shades Freed" utifrån performativitetetsbegreppet ansågs en kvalitativ studie lämplig eftersom vi har tolkat det insamlade materialet utifrån en teori. Vi utgår även i studien från det tolkande kunskapsperspektivet som presenterats ovan - inom vilket tolkning är källan till kunskap. Denna kunskapssyn är därför starkt sammankopplat med kvalitativ forskning (Bryman 2018, s. 25f). Dessutom fokuserar undersökningen på en film. Filmer räknas inom inom medie- och kommunikationsvetenskap som texter (Ledin & Moberg 2019, s. 194). Således är fokuset på text och inte på nummer, vilket ytterligare motiverar vårt val av en kvalitativ ansats.

Genomförandet av undersökningen skedde genom en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativ innehållsanalys kännetecknas genom att den försöker finna bakomliggande mönster i undersökningsmaterialet (Bryman, 2016, s. 563). Då frågeställningen för denna undersökning är att studera hur vi kan förstå framställningen av Ana utifrån performativitetetsbegreppet är denna analysmetod ett passande val. Performativitetetsbegreppet kan således ses som det bakomliggande mönstret.

Andra kvalitativa metoder som hade kunnat appliceras på materialet är till exempel kvalitativa intervjuer eller etnografiska studier. Dock hade inte dessa metoder varit lämpliga för att svara på vår frågeställning. Istället hade dessa metoder kunnat ge oss svar på andra frågor. Kvalitativa intervjuer används för att förstå individers upplevelser av vissa fenomen (Ekström & Larsson 2019, s. 102). En kvalitativ intervjustudie på "Fifty Shades Freed" hade således kunnat visa oss till exempel hur folk som sett filmen uppfattar den. En etnografisk studie ämnar istället ge svar på hur folk agerar i olika situationer - ofta genom att genomföra observationer (Ekström, Waldenström & Westlund 2019, s.30). Till exempel hade en etnografisk studie kunnat ge oss svar på hur "Fifty Shades"-fans agerar inom fankulturen.

3.3. Urval

Det urval som gjordes inför denna studie var först och främst valet av filmen "Fifty Shades Freed". Valet av filmen skedde eftersom vi ville undersöka specifikt hur genus ageras performativt i en populärkulturell film. Då vi inte vill genomföra en studie som ska generaliseras för alla populärkulturella filmer ansåg vi att det var lämpligt att välja en film och försöka få en djupgående förståelse för just den filmen. Att vi valde en film kan ha gett oss en väldigt onyanserad bild av framställandet av genus utifrån performativitet i populärkultur. Dock är målet med en kvalitativ studie inte att generalisera för en population, utan att generalisera teoretiskt (Bryman 2018, s. 269f). Således motiverades vårt val av antal urvalsenheter genom att vi inte behövde hitta ett resultat som kunde appliceras på andra filmer - utan hitta en film som kan säga oss något teoretiskt - i detta fall om performativitetsbegreppet.

Filmen "Fifty Shades Freed" valdes som tidigare nämnt eftersom det är en film som blivit väldigt omdebatterad för maktrelationerna mellan kvinnor och män i filmen. Således är det en film som är lämplig att studera utifrån ett genus- och maktperspektiv. Vidare valde vi att endast undersöka karaktären Ana. Anledningen till varför vi valde att endast analysera framställandet av en karaktär var eftersom vi ansåg att det var lättare att genomföra en djupgående analys om fokus låg på en och samma karaktär. Ana var relevant för analysen eftersom hennes roll varit central i diskussionen kring maktrelationen i "Fifty Shades" då hon är den som porträtteras som underlägsen i filmerna. Således möjliggjorde valet av Ana en analys utifrån makt- och genusteorierna i denna uppsats.

Scenerna som valdes i filmen valdes eftersom de ansågs vara intressanta för studien. Vilka scener som valdes ut bestämdes under materialinsamlingsprocessen, och därför kommer vi utveckla det vidare i nästa delkapitel.

3.4. Empiriinsamling & analys

Materialinsamlingen skedde löpande under uppsatsskrivandet av författarna. För att få en djupgående förståelse av filmen tittade vi på den många gånger samtidigt som anteckningar fördes. Dessa anteckningar bestod till en början av korta sammanfattningar om vad som skedde i de olika scenerna. Efter att vi gått igenom anteckningarna och hittat vilka scener som var intressanta för vår studie, tittade vi på dem igen och tog då mer noggranna anteckningar. Det gjorde att vi kunde få en djup förståelse för de scener som var intressanta för undersökningen. Detta var viktigt eftersom vi i frågeställningen ville få svar på framställandet av Ana i relation till andra karaktärer i "Fifty Shades Freed". För att kunna svara på denna fråga var vi tvungna att ha en övergripande förståelse för filmen som helhet, men även mer djupgående analysera specifika scener som var relevanta för vår studie - det vill säga scener där Ana interagerar med andra karaktärer.

Analys i en vetenskaplig text kännetecknas av att den utgår från vissa aspekter av den komplexa verkligheten för att på så sätt belysa olika fenomen i detaljer (Ekström & Johansson 2018, s. 21). Dessa delar av den sammansatta verkligheten kan sedan studeras utifrån olika perspektiv (ibid.). Vi har i enlighet med detta valt att genomföra vår analys genom att dela in det insamlade materialet i olika teman och utefter det analysera de olika delar vi hittat i filmen. På så sätt har vi haft möjlighet att belysa olika mönster vi hittat i materialet. Det insamlade materialet sorterades in under tre teman: underkastelse och motstånd, belöning och straff, samt kläder och nakenhet. Dessa var tre teman vi ansåg var intressanta utifrån det insamlade materialet. I analysdelen valde vi sedan att analysera det empiriska materialet under de olika teman utifrån Butlers performativitetsbegrepp. På det sättet kunde vi tolka det insamlade materialet utifrån ett vetenskapligt perspektiv, och kunde komma fram till ett vetenskapligt resultat.

3.5. Metodkritik

Bryman (2018, s. 269f) presenterar fyra aspekter av kritik vid användandet av kvalitativa metoder. Den första kritiken är att kvalitativa metoder är för subjektiva, det vill säga att metoderna till stor del är baserade på vad forskaren tycker är viktigt (ibid.). Vi har i studien försökt bedöma materialet så objektivt som möjligt genom att undersöka materialet från olika vinklar. Dock är det omöjligt i en kvalitativ studie att vara helt objektiv. Bland annat hade vi en teoretisk ingångsvinkel redan innan vi samlade in materialet, vilket medförde att vi såg materialet utifrån ett visst perspektiv. Detta gör att objektivitet blir svårt att uppnå.

Den andra kritiken handlar om att det finns svårigheter med att replikera undersökningarna (ibid.). Detta beror på att tolkningarna som görs i studien ofta är starkt sammankopplade med egenskaperna hos de som genomför studien. Olika åsikter och sympatier leder till att samma material kan tolkas olika av olika personer. Vi ämnade i studien att lämna våra egna värderingar utanför analysarbetet. Dock är detta svårt i och med att vi är människor och inte kan kliva ur vem vi är.

Ytterligare en kritik mot kvalitativ forskningsmetod är svårigheten att generalisera studien (ibid.). Då urvalen för studien inte är fördelade för att representera en hel population går det inte att generalisera resultaten för att vara relevant för någon eller något annat än vad som finns i urvalet. Dock påpekar även Bryman att målet med kvalitativ forskning inte är att generalisera för en population, utan att generalisera teoretiskt.

Slutligen är den sista kritiken att det finns en brist på transparens i kvalitativ forskning (ibid.). Det är ofta otydligt hur en kvalitativ undersökning konkret genomförts, både i urvalsprocessen, materialinsamlingen och analysen, jämfört med en kvantitativ undersökning. Ofta är det inte möjligt att i lika stor utsträckning som den kvantitativa metoden detaljerat redogöra och motivera allt man gjort i studien. Vi har för att minska denna problematik varit noggranna med att beskriva tillvägagångssättet i vår studie i metoddelen. Dock finns det aspekter av undersökningen som är svåra att beskriva, till exempel hur vi tittade på filmen.

4. Analys

I följande analys kommer vi presentera de empiriska fynden analyserat med Butlers teori om performativitet och heteronormativitet. Analysen är uppbyggt efter tre teman: underkastelse och motstånd, straff och belöning, samt kläder och nakenhet.

Den första delen kommer vara bredare och mer övergripande, eftersom vi ansåg att det som tas upp i denna del är viktig för att förstå de två följande teman. Det första temat bör därför förstås som en introduktion till performativitet i "Fifty Shades Freed", och de två andra som mer specifika fall som vi funnit där performativiteten tar sitt uttryck. Varje tema avslutas med en sammanfattning av vad som har tagits upp i analysen för det temat.

4.1. Underkastelse & motstånd

I "Fifty Shades Freed" fastställs de olika karaktärerna och deras genus ofta utifrån underkastelse och motstånd. Vem som underkastar sig och vem som gör motstånd har mycket att göra om vilket genus som ageras performativt.

4.1.1. Underkastelse

4.1.1.1. Sexscener

Ett viktigt tema i "Fifty Shades Freed" är det maktspel som finns mellan Ana och Christian. Harrison & Holm (2013, s. 558) menar att Christian och Ana är uppdelade i två binära oppositioner. De beskriver att kontroll är en egenskap som tilldelas Christian, och således i enlighet med oppositionsparen tilldelas Ana icke-kontroll. Detta är också i enlighet med den heterosexuella matrisen som även den menar att kvinnor och män är varandras motsats (Ambjörnsson 2017, s. 70f). Vår analys visar ett liknande mönster. Christian har oftast makt medan Ana inte har makt i deras relation. Det mest uppenbara exemplet på när Ana är undergiven Christian är framförallt under deras sexscener. Speciellt sker det i de fall sexscenerna utspelar sig i "det röda rummet". "Det röda rummet" är ett rum i parets hus där de utspelar sina BDSM-akter. I "det röda rummet" ser vi ett tydligt maktspel där Ana domineras av Christian under sexakten. Ana är underlägsen och Christian är dominant. Dessa scener utspelar sig efter liknande mönster; Ana lyder Christians instruktioner, tillåter att han binder och spänner fast henne. Det är även Christian som är över Ana och han som klär av både Ana och sig själv. Detta är en del av deras utövande av BDSM - och båda parter är med på spelet. Detta visar att Christian är den som agerar performativt med makt i enlighet med Butlers teorier. Det visar även på att Christian och Ana framställs inom ramen för den heterosexuella matrisen - där de är varandras motsatser och åtrår varandra sexuellt.

Dock finns det även sexscener där Christians dominanta och Anas undergivna roll inte utövas. Ett exempel är en scen där en främmande bil förföljer parets bil och Christian säger åt Ana att gasa och därefter utspelar sig en biljakt. När Ana lyckats skaka av sig förföljarna parkerar hon bilen dolt bredvid en lastbil. Så fort de stannat ser Ana skärrad ut och tar ett par djupa andetag. Men direkt efter det tar Ana av sig sitt bilbälte och sätter sig ovanpå Christian. I denna scen är det alltså Ana som tar kontrollen. Till skillnad från andra sexscener i filmen är det Ana som porträtteras som den aktiva och Christian som den passiva. Ana antar även en viss maktposition då det är hon som bestämmer vad som ska ske i sexscenen. Butler beskriver att makt aldrig kan avfärdas, utan endast förflyttas (Butler 2010, s. 50). Vi kan se det som att Ana går ifrån sin roll för en stund och anammar den roll Christian har haft tidigare med makt över den andre partnern. I enlighet med vad Butler menar om de binära oppositionsparen kommer detta även leda till att Christian antar den roll Ana tidigare har haft. Dock är det också viktigt att poängtera att det var Christian som tillät Ana köra hans bil och honom. Det går att se som att Christian distribuerar över makten till Ana, att han ger henne sin tillåtelse att anta den makt som Christian har i de andra sexscenerna.

4.1.1.2. Maktrelationen med Sawyer

En annan viktig maktrelation som Ana har i "Fifty Shades Freed" är den med livvakten Sawyer. Sawyer ska arbeta för Ana, men det blir i filmen tydligt att Sawyer inte lyder Ana. Trots att Ana är Sawyers chef och hon således bör ha makt över honom är det inte så. Detta syns bland annat i en scen där Christian är bortrest från stan och Sawyer som vanligt följer med Ana till arbetet. Efter arbetet har Christian instruerat Ana att åka raka vägen hem, men istället åker Ana och träffar sin vän Kate och tar en drink. Sawyer ifrågasätter beslutet eftersom han vet att Christian vill att Ana ska åka hem direkt. Ana svarar med "Christian is not here". Hon indikerar då att när Christian är borta är det Ana som har makten. Sawyer verkar acceptera denna förklaring lite ovilligt och de två åker och träffar Kate på en bar. Således verkar det som Ana utövar makt över de anställda först när Christian inte är där. Det krävs att han inte är närvarande för att personalen som arbetar med Ana ska lyssna på henne. Detta visar att Christian har en större makt än Ana över personalen trots att de är gifta.

I nästa scen frågar Ana Sawyer om hon själv kan få berätta för Christian att hon inte åkte hem direkt efter arbetet. Sawyer svarar då "Mr. Grey already knows".

Detta kan tolkas som att Sawyer på ett sätt blir en förlängning av Christians makt när han inte är där för att utöva sin makt över Ana. Istället för att lyssna och lyda det Ana säger, lyssnar han och lyder på Christian fastän Christian inte är hemma. Sawyers arbete blir således att vakta och kontrollera Ana för Christians räkning. Detta kan ses som att Christians makt över Sawyer är överordnad Anas makt över Sawyer. I Christians närvaro har han makt över personalen, vilket visar sig genom att han anställer dem, samt att han ger dem instruktioner om deras arbete. När Christian inte är där borde rimligtvis Ana få makt över personalen eftersom de är gifta. Dock sker inte detta - utan personalen arbetar utifrån Christians intresse. Detta kan vara ett mönster för att visa att män har makt över kvinnor eftersom Sawyer är man och utövar makt över Ana. Men kan också ses som att Christian fortfarande har makt över Ana som har brukar genom livvakterna.

En annan situation som belyser detta fenomen är när Ana väljer att rymma från Sawyer för att kunna lämna en lösensumma till Jack Hyde som kidnappat Christians syster. Just faktumet att Ana behöver rymma från en av sina anställda visar att hon inte har någon makt över honom. Han bör mer ses som en vakt som Christian använder för att vakta Ana. Att Sawyer är man kan påverka deras relation och maktbalansen mellan de två. Enligt den heterosexuella matrisen är en man och en kvinna varandras motsats (Ambjörnsson 2016, s. 70f). Så även fast Christian inte är närvarande används som nämnt tidigare Sawyer som en förlängning av Christians makt för att inte rubba den heterosexuella matrisen. Det kan även ses som att Sawyer får makt genom sitt kön. Då både Sawyer och Christian agerar med makt kan det tolkas som att makt tillhör den som agerar performativt som en man. Hur ser det då ut när Ana agerar med en kvinnlig anställd utan att Christian är närvarande? Denna scen kommer undersökas nedan.

4.1.2. Motstånd

4.1.2.1. Maktrelationen med Gia Matteo

I en scen i filmen åker Ana och Christian för att titta på ett hus han köpt till dem. Vid huset möter de arkitekten Gia Matteo som ska hjälpa dem renovera huset. Det uppstår en konflikt då Gia är flirtig mot Christian framför Ana.

Man märker att Ana blir irriterad och även att Christian försöker undvika Gias försök att flirta med honom. Christian måste ta ett samtal och lämnar Ana ensam med Gia.

Ana försöker säga åt Gia att hon inte ska flirta med hennes man, vilket Gia svarar på med att skratta och svara "Ana...", varpå Ana svarar med frasen "You may call me Mrs. Grey". Det märks en tydlig förändring på Gia efter denna mening och samtidigt som Christian kommer in i rummet igen viskar Gia "It won't happen again". Scenen visar tydligt att Ana utövar någon form av makt över Gia, då hon genom att referera till sitt efternamn får Gia att lyssna på det hon försöker säga.

En anledning till att detta sker kan förklaras just med att Ana använder sig av namnet "Grey" för att få respekt av Gia. Namnet Grey anspelar på hennes relation till hennes man eftersom det är det namn hon fått av honom när de gifte sig. Dessutom är Christian en mycket mäktig man, och har ett företag med samma namn. Namnet är därför kopplat till den makt som medkommer med Christians makt på arbetet. Således kan situationen även tolkas som att Ana inte brukar sin makt, utan istället hennes mans makt. Detta kan även förstås som att Ana använder ett formellt namn och visar sin överlägsna sociala status och betonar att Gia är anställd under dem. Hon förstärker att deras relation ska vara professionell och att Gia ska lyssna på henne eftersom hon får betalt av dem. Det är dock intressant att leka med tanken hur scenen skulle sett ut om Ana i scenen inte varit gift med Christian och istället sagt "You may call me Mrs. Steele". Troligtvis hade inte reaktionen från Gia varit densamma eftersom Ana använder ett namn som inte är förknippat med makt.

En annan sak som är intressant att diskutera är att Ana använder sin makt mot en kvinna. Genom filmen framkommer det att Ana sällan har någon makt att använda mot Christian. På så sätt kan scenen förstås som att Ana brukar makt över personer av samma kön. Med andra ord försvinner kanske förväntningarna på att agera performativt enligt sitt genus när det motsatta könet inte finns i närheten. Detta betyder att när männen, som är könet som förväntas agera med makt enligt ovanstående analys, försvinner ur bilden finns det möjlighet för kvinnorna att skapa en maktkamp och skapa viss makt över varandra. Kopplat till teorin kan detta ses som att när män och kvinnor inte interagerar tillsammans enligt den heterosexuella matrisen finns mindre förväntningar på att karaktärerna ska agera enligt sitt genus. Det kan ses som att Ana förväntas agera underlägsen när det finns en manlig motpol som agerar dominerande och att hon har en förväntan på sig att agera på ett sätt som gör att hon blir åtrådd av den manliga motparten. Men utan motpolen är kvinnorna fria att skapa en maktkamp sinsemellan och kan på ett friare sätt anta roller som inte är sammankopplade med deras genus.

Kopplar vi detta till diskussionen ovan som menade att Ana fått sin makt av sin mans namn kan vi se det som att den kvinnliga maktkampen avgörs utifrån relationer till andra män. Således kan kvinnorna ses som förlängningar av männens makt, eftersom kvinnornas makt avgörs utifrån den relation kvinnorna har till andra män, samt hur mycket makt dessa män har. Resultatet blir att i de fall Ana och Christian är tillsammans kommer han bruka makt över henne. Men i de fall Ana inte är tillsammans med Christian kan hans makt förflyttas till henne för att få makt över andra kvinnor. Butler menar att makt aldrig kan rubbas utan endast förskjutas (2007, s. 199). Således blir en slutsats att makten förflyttas till Ana först när Christian inte är i närheten. Dock finns det även fall då Ana utnyttjar viss makt över Christian när det bara är de två som interagerar i filmen - till exempel när Ana blir gravid. Detta fall kommer diskuteras vidare nedan.

4.1.2.2. Graviditetens maktrubning

En situation i filmen som uppstår då Ana utnyttjar en makt över Christian är då hon blir gravid. När Ana berättar om graviditeten för Christian blir han väldigt arg på henne. Ansvaret för graviditeten läggs på Ana eftersom hon glömt preventivmedel, och Christian tar inget eget ansvar för situationen. Det framställs som att Christian blir upprörd när han inte har makt över Anas kropp, och han klagar över att de inte kommer kunna ha sex när barnet fötts.

När Ana berättar om graviditeten svarar även Christian med att gå ut hela natten och prata med en annan kvinna. Detta gör att Ana reagerar med stor ilska. Detta kan ses som att Christian straffar Ana för att han inte kan kontrollera henne. Detta gör han genom att gå ut och va med en annan kvinna. Butler menar i den heterosexuella matrisen att män och kvinnor åtrår varandra (Ambjörnsson 2016, s. 70f). Det är således omöjligt att Christian träffar denna kvinna som en vän, utan det finns en föreställning om att de har en relation där de båda åtrår varandra. Att vara med den andra kvinnan kan ses som ett sätt för Christian att skapa en makt i den heterosexuella matrisen. När han inte kan ha makt över Ana och hennes kropp visar han att han kan ha makt över andra kvinnor istället.

Dock är det efter denna situation som framställandet av Ana skiljer sig från resten av filmen. Istället för att låta Christian ta makt över henne blir hon arg och hotar att lämna honom. I och med sin graviditet får hon något annat att bry sig om, och hon framställs som att välja barnet före Christian. Detta är något hon säger i sin konfrontation till Christian: "So we can either do this together, or I will do it without you".

Samtidigt kan det ses som att Ana performativt agerar enligt sitt genus och kön då kvinnan ses ha ansvar för barnet. Att välja sitt barn framför allt gör att en kvinna blir förståelig. Detta då det är hennes "naturliga instinkt" som kvinna och som mamma. Moderskapets kärlek till sina barn skulle kunna kopplas till att blivit socialt konstruerat ur det fördiskursiva könet. Butler menar att det biologiska könet, liksom genuset, kommer med socialt konstruerade förväntningar på sig (Butler 2007, s. 57).

I "Fifty Shades Freed" framgår det tydligt hur mammor förväntas vara. En viktig del i filmen är att Christians mamma framställs negativt. Mamman dog när Christian var liten, och han adopterades sedan av den familj han har i filmen. Hans biologiska mamma beskrivs som en narkoman och prostituerad som inte brydde sig om Christian. Denna beskrivning får oss att förstå att Christians mamma är en dålig mamma, och att en bra mamma bör vara motsatsen till Christians mamma. Det är således viktigt att Ana tar rollen som en bra mamma för att kunna vara en förståelig kvinna. Detta eftersom normerna för hennes genus är att vara en bra mamma.

Jämför vi kvinnornas roll med männens roll som pappor tas det aldrig upp någonting om Christians pappa. Pappan är i historien helt utelämnad och Christian ses inte som en avvikande man då han lämnar Ana när hon berättat om sin graviditet. Ana blir arg på Christian när han kommer tillbaka, men det är snarare över att han inte accepterar att hon ska bli mamma som är det hon är upprörd över, och inte att Christian betett sig som en dålig blivande pappa. Detta visar oss att män har inte samma förväntningar på sig att agera som en bra förälder jämfört med kvinnor. Det är mer sammankopplat med det kvinnliga genuset att ta hand om barnet.

Christians ilska över att Ana har blivit gravid kan även ses som ett resultat av att han inte kan kontrollera henne och hennes kropp. Innan graviditeten var Anas kropp tillgänglig för Christian att använda sexuellt. I och med graviditeten har Anas kropp blivit något han inte kan kontrollera, vilket gör att han blir mycket upprörd. Han har inte bestämt att Ana ska bli gravid och han kan inte heller kontrollera vad hon väljer att göra med barnet.

När Ana får kontroll över sin egen kropp återtar hon makten över den, vilket går emot vad vi tidigare konstaterat kring att karaktärer med det manliga könet tenderar att agera med makt.

Frågan vi ställer oss då är ifall Anas graviditet medför makt?

I detta fall blir det i första läget att Christian reagerar som att han förlorat Ana då han inte kan kontrollera henne eller hennes kropp. Christian klagar som sagt i en scen över att barn betyder att man inte kommer kunna ha sex. Ana svarar med att det inte alls är så.

Detta kan tolkas som att hon visar Christian att han fortfarande har makt över henne. Hennes graviditet kommer inte betyda att de inte kan ha sex. På samma sätt visar det sig senare i filmen att Ana och Christian besöker "det röda rummet" när hon är gravid. Kanske är Anas makt något som Christian kommit på i sitt huvud, och som han fasar för. Således kan det även ses som att Christians ilska är över att han är rädd för att förlora kontrollen över Ana, men att detta i filmen aldrig händer. Isåfall kan detta ses som ett starkt exempel på hur viktig makten över Ana är för Christian och hur förstörd han blir enbart av tanken att förlora den. Scenen bör därför förstås som att Christian blir arg på Ana för att hon försöker ta ifrån honom hans makt, och genom det göra honom till en oförståelig man.

4.1.3. Sammanfattning - Underkastelse & motstånd

Hittills har vi kommit fram till att Ana framställs som undergiven Christian i de flesta fall. Genom deras sexuella relation fastställs den heterosexuella modellen i och med att de agerar som kvinna respektive man och åtrår varandra. Vi har även konstaterat att Anas undergivna relation även gäller gentemot livvakten Sawyer - som en förlängning av Christian makt eller som en makt som kommer med att han är man och hon är kvinna.

Dock har vi även funnit situationer där Ana lämnar sin undergivna position. Den första situationen är då Ana möter arkitekten Gia Matteo och genom att agera med makt i relationen med henne sätter Gia i en underlägsen situation. Ana får även viss makt då hon är gravid. En bra mamma kan ses som en norm för det kvinnliga genuset - och Anas makt kommer då efter att hon agerar som en kvinna. Kvinnligheten sammankopplas genom detta med makt. Men det kan även tolkas som att Christian fortfarande har makt över Ana då hon försöker försäkra honom om att de fortfarande kan ha sex. Graviditeten bör kanske därför mer således ses som Christians rädsla över att förlora makt över Ana.

4.2. Belöning & straff

Ett annat mönster som fortgår genom "Fifty Shades Freed" är hur Ana blir straffad och belönad. Som vi diskuterat ovan är Christians makt över Ana påtaglig och han demonstrerar denna genom att ge straff och belöningar.

När det gäller belöning framställs Christians partnerskap som den främsta belöningen. Så länge Ana lyder honom och han tillåts kontrollera henne får hon belöningar.

Hon får bland annat pengar, en lägenhet, personal, resor och upplevelser. Ana frågar i en scen i filmen om hon får lov att köra Christians bil med Christian i passagerarsätet. Han tillåter inte detta och Ana gör inget motstånd. Nästkommande scen är scenen med Gia Matteo, där Ana utövar makt över Gia. Efter scenen lovordar Christian Anas beteende mot Gia och påpekar på ett uppmuntrande sätt att hon är "scary". Christian fortsätter med att fråga Ana om hon vill köra hans bil, vilket också visar på att Christian accepterar makten Ana tagit åt sig och låter henne även ha makt över honom i och med att hon får köra honom i bilen. Som vi tidigare konstaterat brukar inte Ana ha makt över Christian. Som vi tidigare diskuterat kan detta ses som att makt är en norm för det manliga genuset. Enligt Butler bör situationer där individer som inte följer normerna för sitt kön leda till att individen ses som avvikande och oförståelig (Ambjörnsson 2016, s. 84). I scenen med Ana och Gia leder det dock istället till att Christian respekterar Ana och belönar henne för beteendet. Således belönar Christian Ana när hon inte agerar i enlighet med sitt kön. Dock kan detta även förstås som att Christian accepterar att Ana agerar med makt i relationer med andra karaktärer och belönar detta beteendet.

Med straff menar vi hur Christian straffar Ana när hon inte lyder honom. Dock komplicerar deras heterorelation med BDSM-inslag avgränsningen gällande straff. Ana tycks nämligen i vissa scener agera som att hon tycker om när Christian straffar henne, vilket indirekt gör det till en belöning. Ett exempel på detta är under smekmånaden när Ana och Christian är på stranden. Under scenen säger Ana att Christian ska ta av hennes bikinitopp, varpå han vägrar på grund av att han inte vill att Ana ska visa sina bröst. När Christian lämnat deras strandsäng för att bada tar Ana av sig bikinitoppen ändå. Christian kommer tillbaka och är märkbart upprörd över Anas olydnad. Christian beordrar Ana att de ska gå vilket de också gör.

Därefter spelas det upp en sexscen paret sinsemellan. Christian frågar Ana: "Do you love me?" och därefter "Then why do you defy me?". Ana svarar i slutet av scenen: "I should misbehave more often". Ana straffas alltså av Christian.

Kanske är det så att hon tar av sig toppen för att hon vill göra som hon själv vill, att hon vill ha kontroll över sin egen kropp. Denna handling skulle därmed gå mot vad vi konstaterat tidigare i analysen att det är Christian som agerar med makt. Men handlingen kan också ses som en del av deras BDSM-utövande och som en del av deras kärleksrelation. Det går att se som att Ana utagerar sin roll som undergiven och därmed trotsar Christian för att hon vill bli straffad. Att det inte alls är en fråga om ett faktiskt straff, utan mer att båda parter ser det som en lek.

I nästa scen Christian straffar Ana sexuellt gör han det utan hennes tillåtelse. Christian sa i en scen åt Ana att åka direkt hem efter jobbet en dag när Christian inte var hemma. Ana lyder inte honom, utan åker och tar en drink med sin väninna Kate. Christian blir upprörd och han straffar henne i "det röda rummet". Han straffar henne denna gång på ett sätt hon inte är beredd på. Han binder fast henne men ger henne sedan inget sex, vilket fram tills nu varit deras relations grundpelare och även en lek med gemensamma regler. I tidigare scener har straffet varit sex, men genom att straffet nu blir att Ana och Christian inte har sex ses det av Ana som mer allvarligt. Ana blir upprörd över hur Christian väljer att hantera situationen. Det är ett straff som Ana inte var beredd på - vilket stödjer teorin om att när Ana straffas av Christian sexuellt ses det mer som en lek än ett faktiskt straff. Genom att Christian avstår från att ge Ana sex, rubbas den heterosexuella matrisen. Ana är inte längre åtråvärd av Christian och det kan ses som att Ana känner sig avvikande som kvinna då hon blir mycket upprörd.

Christian säger själv att grunden för straffet är att han varit orolig för Ana. Vi kan även se det som att han är arg för att han tappat kontrollen över henne, hon har trotsat honom och ljugit för honom. Det framstår som en fråga om disciplin och kontroll från hans sida. Det kan vara så att han är orolig för Ana och inte vet hur han ska kommunicera vidare detta och istället straffar henne. Men det kan även vara en ursäkt från hans sida för att få utagera sina maktfantasier i "det röda rummet". I och med att Ana inte lydde honom har han genom sin maktposition möjligheten att straffa henne. Christian använder sexuella straff för att straffa Ana över något som hänt utanför deras sexspel och i deras vardagliga liv. Om vi vänder på det använder Ana aldrig straff för att kontrollera Christian. Christian och Anas relation bygger därmed bland annat på att Christian utövar sexuell kontroll över Ana. Det kan ses som att Ana måste agera som Christian vill att hon ska agera - annars straffar han henne.

4.2.1. Sammanfattning - Belöning & straff

När det kommer till belöning och straff har vi konstaterat att Ana och Christian gemensamt samtycker till deras dominanta och undergivna BDSM-utövande. Även när Christian straffar Ana med sex accepterar Ana det då det kan ses som en del av deras lek. När Christian går ifrån deras gemensamt bestämda regler och straffar Ana genom att inte ge henne sex blir Ana upprörd.

Vi kan koppla detta till den heterosexuella matrisen, när Ana inte längre åtrås av Christian rubbas balansen och Ana blir en avvikande kvinna. När Christian inte får ha sin makt över Ana, straffar han henne.

4.3. Kläder & nakenhet

I "Fifty Shades Freed" existerar ett mönster i hur Anas klädsel och nakenhet ändrar hennes beteende och hur människor runt omkring henne bemöter henne. I flera scener tillsammans med Christian bär ofta Ana lite kläder eller är avklädd. I samma scener syns ofta Christian med kläder på. Även i de sexscener som förekommer är Ana oftast naken eller i underkläder medan Christian bär jeans. Dessutom förekommer det scener när Ana är naken och Christian bär kostym, men när Ana bär kostym har Christian också alltid kostym. Det framställs som att Anas genus har större förväntningar på sig att visa sig lättklädd än Christians genus. Ana är naken i de scener paret agerar sitt BDSM-maktspel - då Christian är dominant och Ana undergiven. Genom att Ana är avklädd även utanför "det röda rummet" kan det ses som att hon visar sin underkastelse gentemot Christian även i det vardagliga livet.

Men vi finner även scener där anomali förekommer då Ana inte visar sin undergivenhet utan istället använder sin kropp för att provocera Christian. Detta förekommer i scenen då hon tar av sig sin topp på stranden trots Christians invändningar. Hon använder även sin kropp i scenen där hon konfronterar Christian dagen efter han har pratat med en annan kvinna om deras privatliv. I denna scen konfronterar hon honom, samtidigt som hon klär på sig förföriskt. Det går att se som att hon tar kontroll av sin egen kropp och bestämmer sig för att äga den. För att använda sin kropp och provocera Christian så använder sig Ana av den heterosexuella matrisen. Det framställs som att Ana har makten att framkalla att hon får som hon vill av Christian genom hans åtrå till henne. I scenen där hon tar av sig bikinitoppen får hon straffet hon vill ha, och i konfrontationen med honom får hon honom att lyssna och be om ursäkt för sitt beteende.

En annan viktig detalj i scenen där Christian straffar Ana för att hon tagit av sig sin bikinitopp på stranden tidigare under dagen, trots Christians invändningar, är hans reaktion på Anas nakenhet. Christian argumenterar bland annat för sin sak genom att säga: "You wanna be ogled by every guy on the beach? Including Taylor?". Taylor är en av Greys manliga säkerhetsvakter. Christians uttryck är ett väldigt tydligt exempel på den heterosexuella matrisen.

Det finns bara man och kvinna, de är varandras motsatser och de förväntas alltid åtrå varandra (Ambjörnsson 2016, s. 70f). Så även om Taylor utövar sin yrkesroll i denna scen ses han först och främst som en man. Vidare kan man koppla den heterosexuella matrisen till det faktum att Anas nakenhet ses av Christian som en sexuell invit till alla män. Detta då alla män förväntas åtrå en kvinna. Christian visar enbart svartsjuka gentemot andra män, inte kvinnor. Han ser ingen konkurrens från andra kvinnor, för inom den heterosexuella matrisen existerar enbart attraktionen mellan män och kvinnor.

Ett annat sätt att se på det är hur den kvinnliga och manliga kroppen verkar ha olika förväntningar på sig i termer av nakenhet. I fallet när Ana visar sitt bara bröst har hon egentligen lika mycket kläder som Christian men det är förväntat av en kvinna att inte visa sin överkropp på samma sätt som en man. Således kan scenen förstås som att Ana går mot de normer som finns för hennes kön och genom detta agerande störs Christian. Precis som Butler menar att kvinnor som inte agerar enligt sitt kön ses som avvikande (Ambjörnsson 2016, s. 84f) reagerar Christian enormt på Anas agerande vilket visar på hur normbrytande en sådan enkel handling kan vara.

I sexscenen där Christian straffar Ana och lämnar henne fastbunden utan att ge henne sex eller åtråhet, syns en naken sårbar kvinna. Ana är fastbunden i scenen och för att Christian ska befria henne säger hon upprepade gånger deras säkerhetsord: "Red, red, red". Direkt när Christian släppt loss Ana hittar hon ett täcke som hon sveper om sig. Det blir en rubbning av den heterosexuella matrisen i och med att Christian som man inte längre visar åtråhet till Ana som kvinna. Så när Ana som kvinna inte längre känner att hennes kropp är sexuellt åtråvärd känner hon sig istället avvikande från sitt genus. Det kan ses som att hon förknippar sina nakna kropp med skam och sårbarhet då hon täcker den så snabbt som möjligt.

Ett annat mönster vi funnit är att Christian bär kostym på jobbet och Ana likaså. Men till skillnad från Christian bär Ana oftast kjol istället för kostymbyxor, hon är sminkad och hennes långa hår är tillfixat. De bär alltså liknande kläder men presentationen är olika vilket kan ses som att de framställs som att agera sitt genus olika performativt.

Detta kan förstås som att det ska vara tydligt att se vem som är man och vem som är kvinna - för enligt den heterosexuella matrisen finns de bara dem två och de är varandras motsats. Därmed agerar Christian och Ana performativt som olika genus även i situationer där de bär liknande klädsel.

4.3.1. Sammanfattning - Kläder & nakenhet

Vi kan identifiera ett mönster där Ana oftare är avklädd än Christian. Detta kan visa på Anas undergivenhet gentemot Christian. Det kan även bero på att det existerar olika förväntningar på nakenhet enligt deras genus. Vi har även kommit fram till att Ana inte får vara lika naken som Christian med andra runt omkring sig. När Anas kropp inte åtrås av det motsatta könet ses hon som avvikande och oförståelig i sitt genus. Vi har även funnit att det existerar olika performativa förväntningar på män och kvinnor när det kommer till kläder. Att deras kläder förmedlar att det är viktigt att kunna skilja på vem som är man respektive kvinna.

5. Slutsats & diskussion

5.1. Slutsats

Det vi har kommit fram till i analysen är att Ana i regel porträtteras som underlägsen Christian. Vi har identifierat ett mönster att män tenderar att agera med makt, då Ana även porträtteras som underlägsen Sawyer. Ana lämnar dock sin underlägsna position i vissa scener - till exempel i mötet med Gia Matteo och när hon blir gravid. Kvinnor kan således ses som att de har möjligheten att vara överlägsna kvinnor, samt över män när det är kopplat till deras roll som en god mamma. Vi har även konstaterat att Ana gillar att bli straffad av Christian så länge hon åtrås - det är det viktiga. Dessutom att Ana blir straffad av Christian när Ana inte lyder honom, antingen för att Ana provocerar eller för att hon inte gör som han vill. Inom kläder och nakenhet kommer vi fram till att det finns olika förväntningar på det kvinnliga och manliga genuset i form av kläder. Vi konstaterar även att det finns olika förväntningar på genus när det kommer till deras nakenhet.

Om vi analyserar Ana som karaktär i filmen utifrån Butlers heterosexuella modell är det tydligt att Ana framställs som heterosexuell. Det nämns ingen annan sexualitet överhuvudtaget i filmen. Ana framställs även alltid som kvinna - det syns i hennes yttre attribut och i sättet hon agerar. Ana porträtteras som motsats till de manliga karaktärerna, och då främst till Christian. Hon åtrår Christian, och de har sex med varandra. Ana följer därmed den heterosexuella matrisen. Även när Ana inte agerar i de mönster vi tidigare identifierat - som när hon agerar utan undergivenhet - agerar hon fortfarande enligt den heterosexuella matrisen.

Till exempel i konflikten kring graviditeten, säger Ana emot Christian, men hon gör det för att vara en förståelig kvinna och en god mor. Hon fortsätter även att bekräfta Christian och hans makt genom försäkra honom om att de fortfarande kan ha sex under graviditeten.

5.2. Diskussion

Så, är Ana "Fifty Shades Frigjord?". Vi kan konstatera att hon inte är befriad från sin performativa könstillhörighet, utan hon agerar i regel enligt sitt genus som kvinna. Det följer Butlers teori om att ingen är fri från sitt genus och de normer och förväntningar som är över oss. De normer som framställningen av Ana vilar på är sammankopplade med underlägsenhet i relation till en man. Det är också starkt sammankopplat med att en kvinna bör vara underlägsen sin make. Män och kvinnor är varandras motsatser och då Ana ofta agerar underlägsen män visar det att det är en egenskap vi kan koppla till det kvinnliga könet. Genom att straffa Ana visar filmen oss när hon gör fel och vi får en bild över vad en kvinna bör vara. Kvinnan bör vara starkt sammankopplad med sin kropp och sexualitet, samtidigt som hon inte bör locka andra mäns ögon än sin mans. Anas kropp är en viktig symbol för hennes kvinnlighet, dock accepteras den enbart av Christian i de fall hon visar den för endast honom. De män som framställs i relation till Ana förväntas åtrå henne.

Mannen ska ha makt över kvinnan. Makten kan förflyttas till kvinnan, men då inte i relation till andra män. Kvinnan kan dock få makt över män genom graviditeter då det kvinnliga genuset är starkt sammankopplat med att vara en bra mamma. Att vara en bra mamma kan således ses som en norm som ses som viktigare än att vara underlägsen. När Ana får makt kan det dessutom ses i enlighet med Butlers idéer om att heterosexuella normer kan rubbas om de förändras lite i taget. Hon lämnar i vissa situationer sin underlägsna position, och kanske bör detta tolkas som att hon med väldigt små steg stör det heterosexuella systemet och förväntningarna på hennes genus att vara underlägsen män.

Dessutom får vi en bild av att heteronormen är det enda som finns. I filmen framställs inte någon som icke-heterosexuell, vilket bidrar till att heteronormativiteten i samhället befasts.

Men vad säger då vårt resultat oss om världen vi lever i? Som vi nämnde i inledningen är populärkultur en spegel, men också en skapare till den värld vi lever i. Den lär oss hur världen ser ut och vi anpassar hur vi lever efter den bilden. Anas framställande kan således ses som hur vi i världen förväntar oss att en kvinna ska vara.

Genom att Ana upprepade gånger agerar enligt normerna för sitt genus i filmen sätter framställningen av henne också agendan för vad en kvinna är och bör vara. Då vi i omvärlden förväntar oss att en kvinna ska agera som Ana, ställer det till problem för folk som inte är som Ana. De kommer dels inte anses vara förståeliga kvinnor och dels kommer de arbeta för att anpassa sitt agerande i enlighet med sitt genus. Att heteronormen befästs genom "Fifty Shades Freed" bidrar också till att folk som inte är heterosexuella ses som avvikande.

Dock är det viktigt att poängtera att vi endast undersökt en film. Även om detta är en film som är populär och som många personer sett är det inte den enda film folk kommer se - och således inte den enda film som kommer påverka folks världsbild. "Fifty Shades of Freed" bör dock betraktas som en del av ett populärkulturellt sammanhang som bidrar till att fastställa den värld vi lever i - och således har filmen betydelse för hur tittarnas världsbild byggs upp. Eftersom filmer också replikerar den existerande världsbilden är det också rimligt att anta att den världsbild som porträtteras i "Fifty Shades Freed" också porträtteras i många andra filmer.

Denna problematik kan undvikas genom vidare studier inom detta område. En sådan studie hade kunnat bestå av att undersöka andra kvinnor i filmen för undersöka om de också lever efter samma normer som Ana. På så sätt hade man kunnat göra en större generalisering för normerna för det kvinnliga genuset. Studien hade även kunnat replikeras på andra filmer för att se om normerna för makt inom genus är det samma. På så sätt hade man till en större grad kunnat konstatera att normerna är vidspridda och påverkar publiken till stor grad eftersom de kommuniceras från många olika håll.

6. Litteraturlista

Ambjörnsson, F. (2016) *Vad är queer?* 2. uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Stockholm: Liber.

Bryman, A (2016) *Social research methods*. 5. uppl. Oxford: Oxford University Press.

Butler, J. (2007) *Genustrubbel*. Göteborg: Daidalos.

Connell, R. (2009) 'Accountable Conduct: 'Doing Gender' in Transexual and Political Retrospect.' *Gender and Society*, 23(1), ss. 104-111.

<https://www.jstor.org/stable/20676757?seq=1> (Hämtad 2020-05-19)

Dahlberg, C. (2007) 'Recensioner - Judith Butler Genustrubbel – Feminism och identitetens subversion. Göteborg: Daidalos (2007)'. *Sociologisk forskning 2007*, ss. 65-67.

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:866923/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2020-05-19).

Dyer, G. (1982) *Advertising as Communication*. London & New York: Methuen.

Ekström, M. & Johansson, B. (2019) 'Inledning'. I Ekström, M. & Johansson B. (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 11-23.

Ekström, M. & Larsson, L. (2019) 'Kvalitativa intervjuer'. I Ekström, M. & Johansson B. (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 101-130.

Ekström, M., Waldenström, A & Westlund, O. (2019) 'Etnografiska observationer'. I Ekström, M. & Johansson B. (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 27-50.

Harrison, K. & Holm, M. L. (2013) 'Exploring Grey Zones and Blind Spots in the Binaries and Boundaries of E.L. James 'Fifty Shades Trilogy''. *Feminist Media Studies*, 13(3), ss. 558-562. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14680777.2013.788854?src=recsys&journalCode=rfms20> (Hämtad 2020-05-19)

Langston, J. (2017) 'New tool quantifies power imbalance between female and male characters in Hollywood movie script.' *UW News*. 13 november. <https://www.washington.edu/news/2017/11/13/new-tool-quantifies-power-imbalance-between-female-and-male-characters-in-hollywood-movie-scripts/> (Hämtad 2020-05-20)

Ledin, J. & Moberg, U. (2019) 'Språklig analys av text'. I Ekström, M. & Johansson B. (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 193-224.

Loofbourow, L. (2018) 'Fifty Shades and the secret compromises of women' *The Week*. 20 februari. <https://theweek.com/articles/754626/fifty-shades-secret-compromises-women> (Hämtad 2020-05-09).

Todd, E. (2013) *Passionate Love and Popular Cinema: Romance and Film Genre*. [Elektronisk]. London: Palgrave Macmillan UK. Tillgänglig: Google Books (Hämtad 2020-05-20).

Olivieri, D. (2016) 'Popular culture and gender'. I Naples, N. A. (red.) *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Gender and Sexuality Studies*. [Elektronisk]. New Jersey: John Wiley & Sons, Tillgänglig: Wiley Online Library (Hämtad 2020-05-20).

Wells-Dion, B. (2015) 'Is Fifty Shades of Grey the new wave of sexual liberation?' *Varsity*. 14 Februari. <https://www.Varsity.co.uk/comment/8276> (Hämtad 2020-05-25)